

Recensie: Anne De Smet

Michiel van Erp & Daniëlle Serdijn: 'I am a woman now' Vrouw zijn tussen droom en werkelijkheid. Uitgeverij De Arbeiderspers, Utrecht 2012. ISBN 978 90 295 86665 8 www.arbeiderspers.nl

Soort boek/ ziekte/ stijl: Het boek ontstond naar aanleiding van de film uit 2011 van Michiel van Erp over de eerste transgenders of 'hormonenmeisjes'. Ze kijken terug op het leven en de tijd dat ze in hun jonge jaren hun gevoel hebben gevolgd, de drang om een vrouw te zijn. De pionierchirurg Burou kon van 'een wringend mannenlijf een passend vrouwenlichaam maken', een zeldzame ingreep in de jaren vijftig in Casablanca. Wat er met de vrouwen is gebeurd voor en na hun vertrek uit Marokko wordt prachtig getypeerd. Vijf moedige mensen, de nu 70-80-jarigen, over hun keuzes en liefdes, ter inspiratie voor een jongere generatie, om in 1 adem uit te lezen.

Over de schrijver: Michiel van Erp is documentairemaker en toneelregisseur. Hij heeft het talent om krachtige portretten te maken van mensen die de kwaliteit van hun leven willen verbeteren en dromen koesteren. Daniëlle Serdijn is journaliste en schrijft over literatuur in de Volkskrant. Zij is met de opnamebanden aan de slag gegaan, waarop de vele gesprekken staan die van Erp heeft gevoerd. Ze heeft uit de honderden uren ongebruikt materiaal het boek samengesteld.

Korte beschrijving: Van kleinsaf aan hadden zij de gewaarwording in het verkeerde lichaam te zitten. Veel mannen in het Parijse nachtleven waren sinds de jaren vijftig bezig met hun lichaam, mannen die niet wilden vastzitten aan de rol die de natuur voor hen had gekozen. In die tijd werd er over homoseksualiteit niet gesproken en transseksualiteit bestond niet eens. In een krantenartikel van 1956 kwam de gendervrouw Coccinelle er openlijk voor uit. Burou was bij haar voor de tweede keer in zijn opzet geslaagd om van mannelijke genitaliën een vagina te maken. Blij en bang ondernamen anderen de reis naar 'Docteur Miracle'. Als ultieme test voor een ingreep liet Burou bloederige foto's zien. Hij vond dat de rest in het hoofd van de patiënt gebeurde.

Colette is gefascineerd door schoonheid. Ze is het type vrouw dat zich nergens wat van aantrekt en doet wat ze denkt te moeten doen. Het leven als transseksueel betekent ook nageroepen of uitgescholden worden op straat maar ze neemt dat voor lief. Ze had geen ander leven willen hebben. Corinne kon als striptease danseres haar vrouw-zijn etaleren. Ze is gelukkig en heeft niet veel verlangd van het leven behalve vrouw zijn. Het vertellen van haar geheim aan een beste vriendin betekent voor haar na lange tijd een bevrijding. Jean heeft een altijd aanwezig gevoel er niet bij te horen. Haar moeder werd op de hoogte gebracht van het besluit om naar Casablanca te gaan en dat ontlokte de uitspraak: 'de arme jongen gaat zich laten castreren'. Als ze de balans van haar leven opmaakt vindt ze dat het spannend en opwindend was, maar zeker niet gemakkelijk. Ze rekent af met vooroordelen die in de samenleving heersen. Bambi trekt naar Parijs en wordt een revuester: mooi, discreet met klasse. Ze verruult het nachtleven voor een dagleven in het onderwijs. Ook zij heeft het leven geleefd wat ze wilde. Voor April is er thuis ergernis vanwege haar onduidelijke geaardheid. Ze vlucht naar Parijs om er te dansen in dure nachtclubs en laat zich opereren omdat ze

anders niet meer wil leven. Het wordt een schandaal wanneer een Engelse rechter het huwelijk van de 'lady' nietig verklaard omdat zij geen vrouw zou zijn. April vindt dat het innerlijk toch nooit beschadigd worden.

Wat viel op: Hun strijdbaarheid om een positie te verwerven. Het dubbelleven: iemand leren kennen betekent dat ze vroeg of laat iets uit te leggen hebben. De dwingende hetero-ingestelde maatschappij. De sociale afwijzing als een constante factor in hun levens. Bij hen zegeviert het verlangen gekend te worden over afwijzing en angst.

Citaten: Pag.8: "De vraag of je uiteindelijk geworden bent wie je altijd wilde zijn, is eigenlijk op iedereen van toepassing. Heb je uit alle uitdagingen die het leven te bieden heeft wel de goede gekozen? Heb je jezelf gevoegd naar de verwachtingen die anderen van je hadden, of ben je je eigen koers gaan varen?"(**Michiel**)

Pag. 22: "Nu was het wel zo dat het in die tijd een tamelijk onbekend verschijnsel was. Medewerking hoefde ik van niemand te verwachten. Het werd afgekeurd. Een geslachtsoperatie werd als verminking gezien. Zelfs in de medische wereld wist men er weinig van af." Pag. 33: "Hij is de eerste met wie ik gemeenschap heb gehad. Daar bewonder ik hem nog steeds om, want mijn lijf was teer en kwetsbaar, zo net na die operatie. Hij toonde het volste begrip. Het was duidelijk dat hij mij een plezier heeft willen doen, niet zichzelf.(...)Ik beschouw het nog altijd als de eerste stap in mijn leven."(**Colette**)

Pag.45: "In 1952 liet George Jorgensen zich opereren. Hij is de eerste geweest die zo'n operatie durfde te ondergaan. Ik herinner me dat het bericht insloeg als een bom. In alle kranten werd erover geschreven dat een man vrouw was geworden. Ik heb die berichten uitgeknipt en onder mijn bed bewaard. Elke avond haalde ik ze tevoorschijn en las ze. Keer op keer. Met de operatie van Jorgensen ging er voor mij een deur open. Het was een mogelijkheid en tegelijk een soort bevestiging.(...)"
Pag. 53: "Op de dag van de operatie droeg Barou een groot leren schort over zijn ontblote bovenlijf. Dat vond ik wel vreemd. Hij zag eruit als een beenhouwer. Hij zei: 'Ma petite, ik ga u een heel mooi klein poesje geven.' Zo stelde hij me gerust.(...)Ik werd wakker en hoorde in het Frans iemand tegen me spreken. Het was de anesthesist, die zei: 'Allee, het is allemaal voorbij. Wakker worden. U gaat gelukkig zijn. Vous êtes une belle femme maintenant.'"(**Corinne**)

Pag. 75: "Ik herinner me wel dat ik, tot ik een jaar of vijf, zes oud was, geen enkel gevoel had. Dat veranderde toen ik Monika zag.(...)Haar blonde haar droeg ze in vlechten langs haar hoofd. Ik keek naar haar, stond aan de grond genageld en dacht alleen maar: dit is wat ik wil. Zoals zij is, wil ik zijn, met blonde vlechten en een rode jurk. Niemand heb ik gesproken over dat sterke gevoel dat er toen ineens was en dat me altijd bij is gebleven.(...)" Pag.79: "Ik vond het zelf niet normaal, ongezonder zelfs, voelde me pervers. Soms dacht ik: ik kan het wel. Ik kan wel leven als een normale man. En ik dacht ook dat ik misschien ooit kinderen zou hebben. Maar dan reed ik voor mijn werk naar Düsseldorf en dan stond ik daar even later weer voor een etalage te kijken naar een jurk, me afvragend hoe die mij zou staan. Toen besepte ik: dit gaat nooit over. Dit blijft.(...)" Pag. 90: "Je moet het durven om buiten de bestaande profielen van mannelijk en vrouwelijk te stappen en die hele 'passing' op te geven. (...) Het zijn reusachtige clichés waarin transgenders zich proberen te persen. Sommigen worden er krankzinnig van en eindigen in een inrichting, anderen laten zich opnieuw opereren."(**Jean**)

Pag.109:“Jarenlang waren de travestieten een speciale act geweest, iets bijzonders op de podia. Maar sinds Georges Burou vrouwen maakte van mannen, werd die positie langzaam maar zeker overgenomen door de transgenders. Zij waren de nieuwe sterren, de publiekstrekkers.(...)”Pag.111: “Als je jong bent, denk je werkelijk dat alles wat je doet een enorm succes is. Als het publiek naar je kijkt en applaudisseert, heb je het gevoel dat je wordt geadoreerd. Dat is een groot geluk. Toch weet je ergens ook dat het een droom is: je bent een ander persoon. Maar door de make-up, de kostuums en alle aandacht die je van iedereen krijgt, kun je in die droom blijven hangen.(...)”Pag.115: “Altijd was er die angst dat het uit zou komen. Of dat ik herkend zou worden.(...)Mensen benaderen je anders als ze het weten. Zolang ze niets weten is de omgang gewoon maar zodra ze het weten verandert er iets in hun houding. En onderling zullen ze zeggen: Ik zag het meteen.”(**Bambi**)

Pag.135:“Ja, door mijn vreselijke jeugd, waarin ik door iedereen werd geslagen en gepest, had ik weinig zelfvertrouwen en was ik ongelooflijk verlegen. Na mijn operatie door dokter Burou, waarna mijn geest ineens in lijn was met mijn lichaam, was ik nog steeds verlegen, maar ik had in ieder geval meer zelfvertrouwen.(...)”Pag.148: “Luister, iedere morgen sta ik op met een restje van de blijdschap die ik voelde nadat ik geopereerd was. Ik ben dat nooit kwijtgeraakt. Ruim vijftig jaar na dato voel ik nog steeds de blijdschap die jouw vader mij heeft gegeven. Ik zou willen dat hij nu hier was. Het zou fantastisch zijn als we hem konden vertellen dat hij ons ontzettend gelukkig heeft gemaakt. Het is echt verbazingwekkend wat hij heeft gepresteerd. Jouw vader creëerde mensen en hij bracht heel veel vreugde.” (**April**)

Trefwoorden: transgender, transseksualiteit, transidentiteit

Themawoorden: erkenning, afwijzing, heteromaatschappij, hormonenmeisje

Extra: documentaire <http://www.nrc.nl/nieuws/2012/11/20/terugkijken-prachtige-documentaire-michiel-van-erp-over-transseksuelen/>